

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism)

พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism)

พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

คำนำ

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ เป็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) ฉบับแรกของประเทศไทย จากแนวคิดการสร้างการท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรในวงกว้าง และเกิดความยั่งยืนในมิติด้านสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ที่สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทยมีทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างต่อเนื่องในระยะ ๕ ปี

การจัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ได้คำนึงถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันทั้งในภาพรวมระดับโลกและระดับประเทศ มีการวิเคราะห์ถึงสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวของประเทศไทยรวมถึงการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวคิดที่เป็นประโยชน์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับทุกฝ่าย ผ่านการจัดการประชุมกลุ่มย่อยทุกภูมิภาครวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อนำมาถกเถียงกันอย่างเป็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ จะเป็นประโยชน์แก่ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว ทั้งในรูปของแผนงานโครงการ กรอบการปฏิบัติงาน แนวคิดในการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวสีเขียว เพื่อให้ประเทศไทยมีการจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวในวงกว้าง ได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ก่อให้เกิดความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ และทำให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยยังคงไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สารบัญ

ส่วนที่ ๑ บทนำ	๑
ส่วนที่ ๒ สถานการณ์ แนวโน้ม และทิศทางการพัฒนา	๔
๒.๑ แรงผลักดันสู่การท่องเที่ยวสีเขียว	๔
๒.๒ ความหมายของการท่องเที่ยวสีเขียว	๕
๒.๓ สถานการณ์ ทิศทาง และแนวโน้มการท่องเที่ยวสีเขียวของไทยและของโลก	๗
๒.๔ ประสบการณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวของต่างประเทศ	๘
๒.๕ กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียว	๑๑
๒.๖ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียว	๑๓
๒.๗ สภาพแวดล้อมของการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว	๑๔
๒.๘ ผลการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์	๑๖
ส่วนที่ ๓ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการพัฒนา	๑๙
๓.๑ วิสัยทัศน์	๑๙
๓.๒ พันธกิจ	๒๐
๓.๓ ตัวชี้วัด	๒๑
๓.๔ แผนที่ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว	๒๒
ส่วนที่ ๔ ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔	๒๓
ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาทรัพยากรและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสีเขียว	๒๔
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างและยกระดับกลไกสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว	๒๗
ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวสีเขียว	๓๒
ส่วนที่ ๕ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism)	๓๔
๕.๑ แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์	๓๔
๕.๒ ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์	๓๔
๕.๓ การเชื่อมโยงในระดับประเทศ	๓๕
๕.๔ การเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค	๓๕
๕.๕ การเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค	๓๖

ส่วนที่ ๑ บทนำ

ปัจจุบันสภาพอากาศของโลกได้เปลี่ยนแปลง (Climate Change) เนื่องจากสภาวะโลกร้อนจากการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น ฤดูร้อนมากกว่าฤดูหนาว ความถี่และความรุนแรงของภัยธรรมชาติ การสูญเสียมวลของมหาสมุทรทางชีวภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งการท่องเที่ยวเป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ที่ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม และทำให้เกิดสภาวะโลกร้อนจากกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การใช้พลังงานในการเดินทาง การเข้าพักแรมในโรงแรม การทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้นกระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน สังคม และวัฒนธรรม ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ไปพร้อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ประเทศไทย ยังคงประสบสภาวะแวดล้อมและบริบทของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงทั้งจากภายในประเทศและภายนอกประเทศ อาทิ กระแสการเปิดเศรษฐกิจเสรี ความท้าทายของเทคโนโลยีใหม่ๆ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรง ประกอบกับสถานการณ์ด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันที่ยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน เช่น ปัญหาสภาพการผลิต ความสามารถในการแข่งขัน คุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นต้น ทำให้การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ จึงจำเป็นต้องยึดกรอบแนวคิดและหลักการ ในการวางแผนที่สำคัญ ดังนี้ (๑) การน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (๒) คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (๓) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูป ประเทศ และ (๔) การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

แผนการพัฒนากการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๗๙ ไว้ว่า “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมี ดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทยเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชน ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” โดยมีหลักการการพัฒนากการท่องเที่ยวในการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยการส่งเสริม ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสี่ยงต่อ การเสื่อมโทรมอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และการปลูกฝัง จิตสำนึกความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรม โดยการเชิดชูและรักษาไว้ซึ่ง เอกลักษณ์ของไทย คุณค่าดั้งเดิม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๐ ต่อเนื่อง มาจนถึงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ที่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา สาขาการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชน อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มและพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวในตลาดโลก โดยการท่องเที่ยวสีเขียว หรือ Green Tourism เป็นสาขา/กิจกรรมหนึ่งที่มีศักยภาพ และสอดคล้องกับ พฤติกรรม นักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและตลาดโลก ที่หันมาใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อม สังคม ชุมชน และวัฒนธรรมของท้องถิ่นมากขึ้นจึงได้ถูกกำหนดไว้เป็นแนวทางหนึ่ง

ยุทธศาสตร์ดังกล่าวจำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม ภายในระยะเวลา ๕ ปีของแผนพัฒนา ประกอบกับคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) ได้แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการการท่องเที่ยว เพื่อกำหนด นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) และประสานการขับเคลื่อนไปสู่ การปฏิบัติ พร้อมทั้งติดตาม ประเมินผลการพัฒนาและรายงานให้คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยว แห่งชาติทราบเป็นระยะ

การขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีประสิทธิภาพและมีเอกภาพเพื่อให้เกิดผลจากการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมภายในระยะเวลา ๕ ปี จำเป็นต้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์ การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ผ่านกระบวนการวิเคราะห์และวางแผนเชิงกลยุทธ์ ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงได้ร่วมกับ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ในการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว ของประเทศไทย อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มียุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันต่อไป

การจัดทำยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ประกอบด้วยการดำเนินการหลัก ๖ กลุ่มกิจกรรมคือ การทบทวนและสังเคราะห์ การสำรวจ/ระดมความคิดระดับพื้นที่ การวิเคราะห์ (ระดับประเทศ) การยกย่องและการปรับปรุงร่างยุทธศาสตร์ การตรวจสอบผ่านการรับฟังความคิดเห็น และการเผยแพร่ สรุปได้ดังภาพประกอบที่ ๑.๑

การทบทวน

- สถานการณ์ ทิศทาง และแนวโน้มการท่องเที่ยวสีเขียวของไทยและโลก
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียวในด้านอุปสงค์และอุปทาน*
- กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียว
- แผนยุทธศาสตร์/โครงการ/แผนงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียว

การสำรวจ/ระดมความคิด (ระดับพื้นที่)

- สำรวจพื้นที่การท่องเที่ยวสีเขียวที่มีศักยภาพ (4 แห่ง)
- สัมภาษณ์/ระดมความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่
- สำรวจพฤติกรรมและความต้องการการท่องเที่ยวสีเขียวของนักท่องเที่ยว
- สำรวจความต้องการของผู้ประกอบการ ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การวิเคราะห์ (ระดับประเทศ)

- นิยามความหมายและตัวแบบการท่องเที่ยวสีเขียว
- ระบบและกลไกการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวสีเขียว
- วิเคราะห์ Strategic Foresight ของการท่องเที่ยวสีเขียวในอนาคต*
- วิเคราะห์ Shared Value ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการท่องเที่ยวสีเขียว*
- วิเคราะห์มูลค่าและคุณค่าของการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทย
- วิเคราะห์ขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย
- วิเคราะห์ SWOT ของการท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทย
- วิเคราะห์ ทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ของการท่องเที่ยวสีเขียวของประเทศไทย*

การยกร่าง | การปรับปรุงยุทธศาสตร์

- วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว
- แผนที่นำทาง (Roadmap) การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว
- แผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (5 ปี)
- ทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ของการท่องเที่ยวสีเขียวของประเทศไทย*
- ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว
- บทบาทและความรับผิดชอบของหน่วยงาน/ภาคส่วนต่างๆ*

การตรวจสอบ

- Focus Group เพื่อพิจารณาร่างยุทธศาสตร์ใน 5 พื้นที่
- ประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างยุทธศาสตร์ 1 ครั้ง

กิจกรรม

- สัมมนาเพื่อสร้างศักยภาพและเตรียมความพร้อมของพื้นที่และบุคลากรในพื้นที่ 5 ครั้ง
- ประชุมนำเสนอและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เอกสาร/สื่อ

- รายงานยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียว แผนที่นำทาง และแผนปฏิบัติการ
- คลิปวิดีโอยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียว
- อินโฟกราฟิกแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียว*
- รายงานสรุปผลการดำเนินโครงการ
- รายงานสรุปผู้บริหารยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียว

ภาพประกอบที่ ๑.๑ การยกร่างดำเนินงานของโครงการ

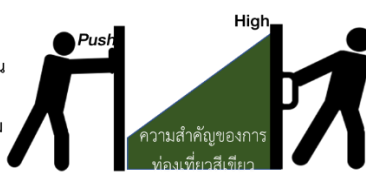
ที่มา : คณะที่ปรึกษา

ส่วนที่ ๒

สถานการณ์ แนวโน้ม และทิศทางการพัฒนา

๒.๑ แรงผลักดันสู่การท่องเที่ยวสีเขียว

สถานการณ์ในปัจจุบันมีปัจจัยสำคัญหลายประการที่เป็นแรงผลักดันและแรงดึงดูดให้ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวสีเขียว ในส่วนของปัจจัยผลักดันสำคัญเป็นผลมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งเติบโตเร็วกว่าความสามารถในการกระจายนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นไปสู่พื้นที่ท่องเที่ยวใหม่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับได้ ส่งผลให้เกิดความแออัด รวมถึงความเสื่อมโทรมของธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยว การเปลี่ยนผ่านโครงสร้างของนักท่องเที่ยวไปสู่นักท่องเที่ยวจากประเทศเศรษฐกิจใหม่ เช่น จีน อินเดีย และรัสเซีย เป็นต้น (เนื่องจากนักท่องเที่ยวจากประเทศเหล่านี้มีอัตราการเติบโตสูงกว่่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ) นับเป็นความท้าทายอีกประการต่อการธำรงรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากประชากรของประเทศเศรษฐกิจใหม่มักมีมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าประชากรของประเทศที่พัฒนาแล้ว นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติจากภาวะโลกร้อนที่รุนแรงเพิ่มขึ้นจากมลพิษและความผันผวนของสภาพภูมิอากาศส่งผลให้ประเทศต่างๆ และประชาคมโลกต่างให้ความสำคัญต่อการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ

- จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในอัตราเร่ง
- สัดส่วนนักท่องเที่ยวจากประเทศเกิดใหม่ที่สูงขึ้น
- ภาวะโลกร้อน (Climate Change) ที่รุนแรงขึ้น
- พันธะสัญญาด้านการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเสื่อมโทรม
- นักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
- ทวีร์ต่างประเทศเน้น Green ในการเลือกบริการ
- แผนยุทธศาสตร์ประเทศและกระทรวงฯ เน้น Green
- ชุมชนใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
- การเผยแพร่ข้อมูลได้ในวงกว้างจากโซเชียลมีเดีย

ภาพประกอบที่ ๒.๑ แรงผลักดันสู่การท่องเที่ยวสีเขียว

ที่มา : คณะที่ปรึกษา

อย่างไรก็ดีนอกจากปัจจัยผลักดันข้างต้นแล้ว สภาพแวดล้อมชุดใหม่ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอนาคตของประเทศไทยนับเป็นแรงดึงดูดที่สำคัญต่อการพัฒนาเข้าสู่การท่องเที่ยวสีเขียว ทั้งการที่ประเทศไทยกำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพสำหรับนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง ส่งผลให้ประเทศไทยมีความจำเป็นในการยกระดับความใส่ใจและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในภาคการท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากนี้การที่นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ที่มีรายได้สูงขึ้นและธุรกิจทัวร์จากประเทศที่พัฒนาแล้วต่างให้ความสำคัญต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมในภาคการท่องเที่ยวของประเทศจุดหมายปลายทางมากขึ้น นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เองยังสามารถเข้าถึงข้อมูลทั้งในด้านลบและด้านบวกของการจัดการสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวปลายทาง ได้จาก

เครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ในส่วนของภาคชุมชนนั้นก็มีความตื่นตัวและใส่ใจ ต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ของตนมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยดึงดูดให้ ภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับผลกระทบและการจัดการสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น อย่างหลีกเลี่ยงมิได้

๒.๒ ความหมายของการท่องเที่ยวสีเขียว

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดสำคัญที่คำนึงถึงผลกระทบของการพัฒนาต่อ คนรุ่นอนาคต ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำให้ คนรุ่นอนาคตต้องเสียโอกาสในการตอบสนองความต้องการ อย่างไรก็ตามเพื่อให้แนวคิดดังกล่าว มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ให้ความสำคัญกับประเด็นสิ่งแวดล้อมที่มักถูกมองข้าม และนำไปสู่ การขับเคลื่อนจริงในเชิงนโยบายและปฏิบัติ แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวหรือ Green Economy จึงได้เกิดขึ้น โดยเศรษฐกิจสีเขียวคือการพัฒนาหรือสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจที่มีการรักษาระบบธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืน แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวจึงถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในภาคเศรษฐกิจ เช่น ผลิตภัณฑ์สีเขียว โรงงานสีเขียว การขนส่งสีเขียว และการท่องเที่ยวสีเขียว เป็นต้น

นอกจากนี้ประชาคมโลกยังได้มีการถ่ายทอดแนวคิดและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ลงสู่ภาคเศรษฐกิจต่างๆ และภาคการท่องเที่ยวเป็นภาคอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีการขับเคลื่อนในเรื่องนี้ อย่างจริงจัง โดยองค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) และโปรแกรมเพื่อสิ่งแวดล้อมของสหประชาชาติ (UNEP) ได้กำหนดนิยามของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนว่าเป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับผลกระทบ ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยเน้นตามความต้องการของนักท่องเที่ยว อุตสาหกรรม สิ่งแวดล้อม และชุมชนหรือเจ้าของพื้นที่ โดยครอบคลุมทุกประเภท ของการท่องเที่ยว ทั้งการท่องเที่ยวกระแสหลักและการท่องเที่ยวทางเลือกต่างๆ ทั้งนี้การขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ยั่งยืนจึงให้ความสำคัญกับประเภทของการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวทางและเป้าหมายการพัฒนา การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เช่น การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวสีเขียว เป็นต้น

ภาพที่ ๒.๒ การถ่ายทอดแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่การท่องเที่ยวสีเขียว
ที่มา: คณะที่ปรึกษา

จากลำดับแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนข้างต้นที่มีการถ่ายทอดสู่แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว (เชิงเนื้อหา) และสู่แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (เชิงภาคอุตสาหกรรม) การท่องเที่ยวสีเขียวที่เป็นแนวคิดที่อยู่ภายใต้ตรรกะและขอบเขตของแนวคิดทั้งสอง โดยเน้นที่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษา และสร้างความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ภาพประกอบที่ ๒.๓ มิติความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวสีเขียว และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ที่มา: คณะที่ปรึกษา

อย่างไรก็ตามในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา หลายภาคส่วนในสังคมยังมีความเข้าใจที่ คาดเคลื่อนต่อแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว โดยเข้าใจว่าการท่องเที่ยวสีเขียวครอบคลุมเฉพาะการท่องเที่ยว เิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวธรรมชาติ หรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่แท้จริงแล้ว การท่องเที่ยวสีเขียว มีขอบเขตครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวทุกประเภทกิจกรรมและองค์ประกอบในภาคการท่องเที่ยวทั้งในระดับ จุดท่องเที่ยวและพื้นที่ท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับมิติด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ เป็นหลัก (เนื่องจากประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมในบางพื้นที่ท่องเที่ยวหรือบางประเด็นสิ่งแวดล้อมของโลก มีความเปราะบางสูง) ในขณะที่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จึงอาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวทางเลือกที่มีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวสีเขียว และการท่องเที่ยวสีเขียวก็เป็นองค์ประกอบ ส่วนหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนภาคการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

๒.๓ สถานการณ์ ทิศทาง และแนวโน้มการท่องเที่ยวสีเขียวของไทยและของโลก

จากการที่นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกมีการเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากเพียง ๒๕ ล้านคน ในปี ค.ศ. ๑๙๕๐ เป็น ๕๒๘ ล้านคนในปี ค.ศ. ๑๙๙๕ UNWTO (๒๐๑๑) จึงได้คาดการณ์ว่าจำนวนนักท่องเที่ยว ระหว่างประเทศจะเพิ่มสูงถึง ๑.๘ พันล้านคนในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ นอกจากการเปลี่ยนแปลงในเชิงขนาดแล้ว ภาคการท่องเที่ยวของโลกกำลังอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนโครงสร้างด้วยเช่นกัน โดย UNWTO ได้พยากรณ์ ไว้ในรายงาน Tourism Towards ๒๐๓๐ ว่าการเติบโตของนักท่องเที่ยวทั่วโลกโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ ๓.๓ ต่อปี ในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๑๐ - ๒๐๓๐ โดยกลุ่มเอเชียแปซิฟิกจะเป็นกลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวสูงสุดที่ร้อยละ ๔.๙ ต่อปี

ภาคการท่องเที่ยวมีความสำคัญในด้านการจ้างงานและในด้านการสร้างรายได้ให้กับ ประเทศต่างๆและโลกมากขึ้น โดยภาคการท่องเที่ยวมีส่วนประมาณร้อยละ ๙ ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ของโลกและจ้างงานร้อยละ ๙ (WTTC, ๒๐๑๒) เช่นเดียวกับประเทศไทยที่มูลค่าของภาคการท่องเที่ยว ของไทยมีมูลค่า ๑,๒๙๒ พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๙.๒ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ แต่ได้มีการคาดการณ์ว่าภาคการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญมากขึ้นต่อเศรษฐกิจ ของประเทศไทยในอนาคต เนื่องจากได้มีการคาดการณ์ว่ามูลค่าของภาคการท่องเที่ยวจะมีอัตรา การขยายตัวร้อยละ ๖.๗ ในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๑๗ - ๒๐๒๗ ทำให้ในปี ค.ศ. ๒๐๒๗ มูลค่าเพิ่มสูงขึ้นเป็น ๒,๗๐๘ พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (WTTC, ๒๐๑๗)

ในมิติด้านการท่องเที่ยวสีเขียวและการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น WEF (๒๐๑๗) ได้วิเคราะห์สหสัมพันธ์ (correlation) ระหว่างรายรับจากการท่องเที่ยวกับดัชนีชี้วัดคุณภาพสิ่งแวดล้อม พบว่ามีสหสัมพันธ์ที่เป็นบวก ซึ่งหมายความว่าประเทศที่มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีก็ได้รับรายรับจากการท่องเที่ยวมากมีทิศทางไปในทางเดียวกัน โดยประเด็นด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้เป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญต่อทุกภาคเศรษฐกิจ รวมถึง การท่องเที่ยวด้วย

ผลการสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในหลายประเทศพบว่า แม้ว่าราคาค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการท่องเที่ยว คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกสบายและความน่าดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว ยังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว แต่ผลการสำรวจก็ได้เพิ่มหลักฐานมากขึ้นว่า ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนเป็นปัจจัยที่สำคัญมากขึ้น ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวเอง เช่น ด้านความสะอาดของน้ำ ความปลอดภัยและการปราศจากมลภาวะ ด้านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้นหาธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลายและแปลกใหม่ ด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยวของตนเอง และรวมถึงด้านความเต็มใจจ่าย เพื่อซื้อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น (UNEP and UNWTO, ๒๐๐๕)

ในด้านขีดความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวไทยที่จัดทำโดย World Economic Forum พบว่าในปี ค.ศ. ๒๐๑๗ ประเทศไทยอยู่ในอันดับ ๓๔ ขึ้นมาจากอันดับ ๓๕ จากในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ สำหรับประเทศที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวสูงสุดสิบอันดับแรกของโลก คือ สเปน ฝรั่งเศส เยอรมนี ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อิตาลี แคนาดา และสวิตเซอร์แลนด์

เมื่อพิจารณาจากดัชนีชี้วัดในมิติต่างๆ พบว่า ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวสูงในมิติทรัพยากรธรรมชาติ (natural resources) โดยอยู่สูงถึงอันดับ ๗ ของโลก มิติโครงสร้างพื้นฐานบริการสำหรับนักท่องเที่ยว (tourist service infrastructure) อยู่ในอันดับ ๑๖ ของโลก และด้านการแข่งขันทางราคา (price competitiveness) อยู่ในอันดับที่ ๑๘ อย่างไรก็ตามยังมีหลายมิติที่ไทยยังมีอันดับต่ำมาก โดยเฉพาะมิติความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม (environmental sustainability) อยู่อันดับ ๑๒๒ ของโลก ด้านความปลอดภัยและความมั่นคง (safety and security) อยู่อันดับที่ ๑๑๘ ของโลก ซึ่งแสดงว่าจุดเด่นของการท่องเที่ยวในตลาดท่องเที่ยวโลกยังคงอยู่ที่ความได้เปรียบด้านราคา ด้านการบริการ และความดึงดูดจากการมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์และหลากหลาย แต่จุดอ่อนของประเทศไทยยังคงอยู่ที่ด้านความปลอดภัยและด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นประเด็นที่การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวนั้นจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการยกระดับการท่องเที่ยวของไทยให้หลุดจากการแข่งขันด้านราคาขึ้นไปแข่งขันในด้านคุณภาพระดับสูง เพื่อให้สามารถยกระดับด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไปพร้อมกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างมีความสมดุลและยั่งยืน

๒.๔ ประสบการณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวของต่างประเทศ

ในการคัดเลือกประเทศต้นแบบสำหรับการวิเคราะห์เพื่อถอดบทเรียน คณะที่ปรึกษาได้พิจารณาจากหลักเกณฑ์สำคัญคือ (ก) ประเทศวางตำแหน่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่ชัดเจนและมีภาพลักษณ์เป็นผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวในภูมิภาคต่างๆทั่วโลก (ข) มีคะแนนดัชนีความยั่งยืน

ด้านสิ่งแวดล้อม ภายใต้ดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันของภาคการท่องเที่ยวและการเดินทาง ซึ่งจัดทำโดย World Economic Forum (๒๐๑๖) ในอันดับที่เหนือกว่าประเทศไทย (อันดับ ๑๒๒) ได้แก่ นอร์เวย์ (อันดับ ๓) นิวซีแลนด์ (อันดับ ๑๙) แคนาดา (อันดับ ๒๐) สหราชอาณาจักร (อันดับ ๒๔) คอสตาริกา (อันดับ ๓๒) ออสเตรเลีย (อันดับ ๓๘) ญี่ปุ่น (อันดับ ๔๕) เกาหลีใต้ (อันดับ ๖๓) และอียิปต์ (อันดับ ๖๗) และ (ค) ได้รับการยอมรับในระดับสากลจากองค์กรพัฒนาระหว่างประเทศคือ UNEP, UNWTO และ OECD โดยองค์กรเหล่านี้ได้จัดทำเป็นกรณีศึกษาตัวอย่างในเอกสารเผยแพร่ขององค์กร

การศึกษาตัวอย่างที่ดีในต่างประเทศพบว่าบางประเทศมีการจัดการท่องเที่ยวสีเขียว ในความหมายกว้างที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือการเติบโตสีเขียว (Green Growth) ซึ่งถือได้ว่าเป็น การเปลี่ยนผ่านการท่องเที่ยวของประเทศในทุกสาขาการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวสีเขียว ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเกาหลีใต้ ในส่วนของประเทศแคนาดาได้รับการยอมรับในด้านการจัดการเมืองสีเขียว และการใช้แผนที่สีเขียวเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่น่าสนใจ บางประเทศเป็นตัวอย่างที่ดี ในการจัดการการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นในพื้นที่เฉพาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทะเลแดง ในประเทศอียิปต์แหล่งท่องเที่ยวในเมืองไคคูรา (Kaikoura) ประเทศนิวซีแลนด์ แหล่งท่องเที่ยวในรัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น ทั้งนี้ยังมีตัวอย่างประสบการณ์ที่ดีใน ต่างประเทศในด้านการใช้เครื่องมือใหม่ๆ ในการจัดการและส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว ได้แก่ ประเทศคอสตาริกา ซึ่งใช้ระบบใบรับรองมาตรฐานระดับชาติเพื่อส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประเทศสกอตแลนด์และประเทศสหราชอาณาจักร ได้ใช้การมีส่วนร่วมผ่านฟอรัมการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมและระบบแรงจูงใจกับผู้ประกอบการเอกชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว และประเทศนอร์เวย์ ใช้มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Destination) และการร่วมมือกับภาคการขนส่งเป็นเครื่องมือ ที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

จากการทบทวนประสบการณ์ที่ดีในการจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวในต่างประเทศ สามารถสรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จได้ ๗ ประการ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวของประเทศไทย ได้ดังนี้

(๑) การมีวิสัยทัศน์ระยะยาวที่ชัดเจน การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนทำให้ทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องเห็นเป้าหมายประเทศที่มุ่งสู่การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) ร่วมกัน

(๒) ประเทศได้นำหลักการเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ผนวกในนโยบายของประเทศทั้งในภาพรวมหรือในสาขาการท่องเที่ยว ประเทศที่ประสบความสำเร็จ จะกำหนดนโยบายของประเทศโดยได้นำหลักการการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาใช้ในการพัฒนาสาขา การท่องเที่ยว หรือขยายขอบเขตไปถึงสาขาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อาทิ การขนส่งคมนาคม หรือในบางประเทศได้ยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นกรอบใหญ่ทั้งระบบเศรษฐกิจ

(๓) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เป็นกลไกการขับเคลื่อน การนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ การสร้างแรงจูงใจ หรือหลักการและมาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ภาคธุรกิจในสาขาการท่องเที่ยวและสาขาที่เกี่ยวข้องปรับปรุงแบบการดำเนินธุรกิจให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ผลรวดเร็วมากขึ้น ตัวอย่างเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่นิยมใช้ได้แก่ กำหนดเกณฑ์ทางสิ่งแวดล้อม การงดเว้นภาษีศุลกากรและให้เงินทุนสนับสนุนสำหรับเทคโนโลยีสะอาด ส่งเสริมการออกไปรับรอง การใช้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays) เป็นต้น

(๔) การพัฒนาอิงบริบทพื้นที่ (Area Based Development) และการบริหารจัดการโซนนิ่งพื้นที่ (Zoning) การท่องเที่ยว นอกเหนือจากทิศทางการพัฒนาภาพใหญ่ของประเทศที่มุ่งสู่การท่องเที่ยวสีเขียวจะต้องมีความชัดเจนแล้ว การขับเคลื่อนในทางปฏิบัติที่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมนั้นต้องคำนึงถึงบริบทพื้นที่ การพัฒนาอิงฐานพื้นที่ หรือบริหารจัดการโซนนิ่งพื้นที่นั้นเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จ ตัวอย่างที่มีความสำเร็จโดดเด่น เช่น การจัดการการท่องเที่ยวทะเลแดงอย่างยั่งยืน (Red Sea Sustainable Tourism Initiative : RSSTI) ของประเทศอียิปต์ และการพัฒนาเมืองต่างๆ ของประเทศญี่ปุ่น เช่น เกียวโต นารา โอซากา เป็นต้น

(๕) การพัฒนาในพื้นที่การท่องเที่ยวจากล่างขึ้นบน (Bottom up Approach) มีความสำคัญโดยจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับนโยบายระดับชาติ หรือกรอบการพัฒนาระดับโลก ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก คือ กรณีเมืองโคคูราของประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งได้พัฒนาเมืองและได้รับการรับรองการมุ่งสู่การเป็นจุดหมายปลายทางที่ยั่งยืนภายใต้กรอบ Green Globe ๒๑ และตัวอย่างกรณีการบริหารจัดการที่ดีของรัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย โดยขับเคลื่อนการพัฒนาและบริหารจัดการอย่างบูรณาการในระดับท้องถิ่น มีการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับรัฐ (Queensland Ecotourism Plan) เชื่อมโยงกับแผนระดับชาติ

(๖) การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยวและชุมชน การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างมากในการผลักดันให้การท่องเที่ยวสีเขียวเกิดผลจริงในทางปฏิบัติและยั่งยืน ตัวอย่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น ประเทศเกาหลีใต้สร้างความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคส่วนต่างๆ ของสาขาการท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วมในปฏิบัติการในทุกๆ ระดับ ประเทศนอร์เวย์เน้นการมีส่วนร่วมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ยังต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมและนับว่าเป็นประเทศหนึ่งที่โดดเด่นเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR)

(๗) การมีระบบการติดตาม ข้อมูลข่าวสาร และตัวชี้วัดความสำเร็จ ระบบการติดตามการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร มีส่วนช่วยให้การดำเนินนโยบายการท่องเที่ยวสีเขียวบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้โดยตัวอย่างประเทศที่ดำเนินการได้ดี เช่น ประเทศเกาหลีใต้ดำเนินการนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และติดตามความก้าวหน้า รวมทั้งส่งเสริมการแบ่งปันข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประเทศนอร์เวย์ วางกรอบตัวชี้วัดเพื่อประเมิน ติดตามและผลักดันให้บรรลุจุดหมายปลายทางที่ยั่งยืน (Sustainable Destination)

๒.๕ กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียว

ประเทศไทยมีโครงการและการรับรองเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวสำคัญหลายโครงการ ได้แก่ ใบไม้เขียว (Green Leaf Environmental Certification Of Hotel Operational Standards) โรงแรมสีเขียว (Green Hotel) แนวคิด ๗ Green ตลอดจนการรับรองผลิตภัณฑ์สีเขียวต่างๆ เช่น ฉลากสีเขียว ฉลากเบอร์ ๕ สัญลักษณ์ของวัสดุรีไซเคิล เครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร (Q) สัญลักษณ์ของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโครงการและกิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ เช่น โครงการอุทยานแห่งชาติสีเขียว โครงการชายหาดติดดาว โครงการแผนที่สีเขียว เป็นต้น โดยมีรายละเอียดเหมือนดังที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐ ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการดูแลสิ่งแวดล้อมทั้งในด้านพื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมและอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ประเทศไทยยังได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมตามนโยบายหรือข้อตกลงสากลต่างๆ เพื่อสร้างการพัฒนาและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ และเพื่อสร้างความร่วมมือในเรื่องสิ่งแวดล้อมร่วมกับนานาชาติ โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ทำข้อตกลงเรื่องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางธรรมชาติ ดังนี้ (๑) พิธีสารเกียวโต (Kyoto protocol) (๒) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) (๓) พิธีสารมอนทรีออลว่าด้วยสารทำลายชั้นบรรยากาศโอโซน (๑๙๘๙) (๔) ข้อตกลงอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) (๕) พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Cartagena Protocol on Biosafety) (๖) อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (Ramsar Convention on Wetlands) (๗) อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora :CITES) (๘) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) (๙) โครงการมนุษย์และชีวมณฑล (Man and Biosphere Programme : MAB) (๑๐) อนุสัญญาออกเตอร์ดัมว่าด้วยกระบวนการแจ้งข้อมูลสารเคมีล่วงหน้าสำหรับสารเคมีอันตรายและสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ บางชนิดในการค้าระหว่างประเทศ (Rotterdam Convention on the Prior Informed Consent Procedure for Certain Hazardous Chemicals and PesticPIC) (๑๑) สนธิสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยทรัพยากรพันธุกรรมพืชเพื่ออาหารและการเกษตร (International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture :ITPGR) (๑๒) อนุสัญญาบาเซลว่าด้วยการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของของอันตรายและการกำจัด (Basel Convention on the Control of Transboundary Movement of Hazardous Waste and their Disposal :BASEL) (๑๓) ความตกลงอาเซียนว่าด้วยมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน (ASEAN Agreement on Trans boundary Haze Pollution)

ในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียว ประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ในโลกไม่ได้มีกฎหมายที่กำกับดูแลการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นกฎหมายเฉพาะ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันที่ไม่ได้มีกฎหมายเพื่อกำกับดูแลการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นกฎหมายเฉพาะ อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลการท่องเที่ยวสีเขียวในระดับหนึ่ง โดยสามารถแบ่งกฎหมายออกได้เป็น ๓ กลุ่มกฎหมาย ได้แก่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กฎหมายว่าด้วยการท่องเที่ยว และกฎหมายว่าด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๔๔ พระราชบัญญัติสวนป่า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากร ทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. ๒๕๕๕ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. ๒๕๔๗ พระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนา พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๕๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติเมืองพัทยา

จากการศึกษาเอกสารวิจัย การประชุมระดมสมองและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ในการจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวสำหรับประเทศไทย คณะผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ประเด็นความท้าทายในด้านกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการท่องเที่ยวสีเขียว และมีแนวทางการปรับปรุงกฎระเบียบ ดังนี้ (๑) ควรแก้ไขปัญหาที่พักหรือโรงแรมที่ไม่มีใบอนุญาตประกอบธุรกิจโรงแรม ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ (๒) ควรมีกฎระเบียบในการกำกับดูแลธุรกิจรูปแบบใหม่ในเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing Economy) ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรและส่งเสริมสิ่งแวดล้อม (๓) ควรมีกฎระเบียบและระบบกำกับดูแลเพื่อให้จำนวนนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และสิ่งแวดล้อม (Physical and Ecological Carrying Capacity Regulation) และบังคับใช้อย่างจริงจัง (๔) ควรจัดทำมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียวให้เป็นเอกภาพ (๕) ควรสร้างมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวในชุมชนให้ชัดเจนและให้ชุมชนร่วมกันสร้างกติกาตามลักษณะเฉพาะของชุมชน (๖) ควรมีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

๒.๖ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการท่องเที่ยวของไทยโดยระบุอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ซึ่งได้ตั้งเป้าหมายหลักด้านการท่องเที่ยวไว้ว่า ประเทศไทยจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นและมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวสูงขึ้น โดยวัดจากรายได้จากการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า ๓ ล้านล้านบาท และอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (The Travel & Tourism Competitiveness Index: TTCI) ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ ๓๐ ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ มองว่า “การท่องเที่ยวสีเขียว” เป็นคลัสเตอร์ท่องเที่ยวหนึ่งที่ควรให้การส่งเสริม ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวสุขภาพ การท่องเที่ยวกีฬา เช่นเดียวกับที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐ ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ภาพประกอบที่ ๒.๔ ความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ต่างๆสู่การท่องเที่ยวสีเขียว

ที่มา : คณะที่ปรึกษา

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ ได้กำหนดการส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) ไว้ในยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๐) ซึ่งปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว รวมทั้งยังระบุไว้ในแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ที่ต้องการพัฒนากลุ่มพื้นที่ตามอัตลักษณ์และเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการท่องเที่ยวสีเขียวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒.๗ สภาพแวดล้อมของการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว

นักท่องเที่ยว

ในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่มีลักษณะสีเขียวเพิ่มขึ้น (จารุเชษฐา เรื่องสุวรรณ, ๒๕๖๑) สะท้อนจากความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและความเต็มใจจ่าย รวมถึงพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการจากผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Holden, ๒๐๐๐; Jang, Kim, & Bonn, ๒๐๑๑; Jopp et al., ๒๐๑๕; Kim, ๒๐๑๒; Mensah & Dei Mensah, ๒๐๑๓; Nezakati et al., ๒๐๑๕; Sharpley, ๒๐๐๖; Tilikidou et al., ๒๐๑๔) โดยทัศนคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความเต็มใจจ่าย การกลับมาใช้บริการซ้ำและการบอกต่อ (Choi, Parsa, Sigala, & Putrevu, ๒๐๐๙; Han, Hsu, & Lee, ๒๐๐๙; Lita et al., ๒๐๑๔) นอกจากนี้ Bergin-Seers and Mair (๒๐๐๙) อธิบายเพิ่มเติมว่า พฤติกรรมกลุ่มนักท่องเที่ยวสีเขียวมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับปัจจัยสี่ประการสำคัญ ได้แก่ ความตระหนัก ทัศนคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม แรงกดดันจากสื่อสังคม และสุขภาพของนักท่องเที่ยว โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะเข้มเข้ (dark green) มักมีพฤติกรรมท่องเที่ยวในสถานที่ใกล้เคียงกับบ้านเนื่องจากไม่ต้องการก่อกมลพิษ ในขณะที่กลุ่มที่เขียวเบาบางหรือนักท่องเที่ยวทั่วไป (not green at all) มักมีพฤติกรรมที่เพียงรับรู้ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมแต่ไม่ได้นำสิ่งที่รับรู้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม

นอกจากแนวคิดตามทฤษฎีข้างต้นแล้ว คณะที่ปรึกษาได้สรุปผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนการสรุปผลการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากนักท่องเที่ยวจากงานวิจัยในอดีตของคณะที่ปรึกษา และการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์หน่วยงานหรือภาคส่วนที่ทำหน้าที่ให้บริการนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้โดยตรง ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจบริการต่างๆ เช่น ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น และได้มีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยการจัดกลุ่มตามประเด็นการวิเคราะห์ตำแหน่งเชิงคุณค่า (Value Proposition)

ผลการวิเคราะห์พบว่า ในส่วนของ Customer jobs หรือสิ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวสีเขียว ต้องการพื้นฐาน คือ ความมั่นใจในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวว่าเป็นสินค้าและบริการหรือแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจริง เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีสีเขียวเข้มนั้นมีความตระหนักในประเด็นของสิ่งแวดล้อมมากที่สุด ซึ่งวิธีการที่ทำให้นักท่องเที่ยวมั่นใจในเบื้องต้นคือการสังเกตจากการรับรองความเป็นธุรกิจสีเขียวหรือการตรวจสอบนโยบายการดำเนินงานของธุรกิจด้านสิ่งแวดล้อม ในส่วนของ Gains หรือความต้องการเชิงลึกของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ มีความต้องการในการเห็นสิ่งที่เขียนอยู่ในรูปของนโยบายนำมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น การประหยัดน้ำ การนำหลอดไฟที่ประหยัดพลังงานมาใช้ในแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบของโลจิสติกส์รอบแหล่งท่องเที่ยว การนำวัสดุที่เหลือใช้กลับมาใช้ใหม่ ภาชนะภายในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะของการเติมเมื่อหมด การตกแต่งสถานที่ท่องเที่ยวด้วยวัสดุเหลือใช้ สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวที่ทำให้นักท่องเที่ยวสีเขียวรู้สึกว่ามีคุณค่าในการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้คุณค่าจากสินค้าและบริการ ลักษณะประสบการณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนความจริงแท้ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นอีกสิ่งหนึ่ง ที่นักท่องเที่ยวสีเขียวให้ความสำคัญ สำหรับส่วนของ Pains หรือสิ่งที่นักท่องเที่ยวสีเขียว ไม่ต้องการ ได้แก่ การหลอกหลวงนักท่องเที่ยวว่า แหล่งท่องเที่ยว สินค้า หรือบริการเป็นสินค้าสีเขียว (Greenwashing) ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ทราบว่าพฤติกรรมของธุรกิจที่มีแนวโน้มในการส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวกลุ่มสีเขียวเข้มมีแนวโน้มในการคว่ำบาตรซึ่งรวมไปถึงการสร้างการบอกต่อ ในเชิงลบอีกด้วย

ผู้ประกอบการ

จากผลการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการข้อมูล และความรู้เรื่องการดำเนินการการท่องเที่ยวสีเขียว ต้องการความรู้ในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม กับกลุ่มนักท่องเที่ยวสีเขียว อีกทั้งการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกันในการพัฒนา การท่องเที่ยวสีเขียว ในความต้องการด้านการจัดทำนโยบาย ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวสีเขียว ผู้ประกอบการต้องการให้มีกฎหมายหรือระเบียบควบคุมจำนวนสถานประกอบการ ให้เหมาะสมกับขีดความสามารถในการรองรับ และควบคุมจำนวนผู้ประกอบการชาวต่างชาติที่เข้ามาทำธุรกิจ ในพื้นที่ ทั้งนี้ยังต้องการให้มีมาตรฐานราคาที่เป็นธรรมต่อทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภคในด้านการจัดการ ด้านการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าผู้ประกอบการต้องการให้หน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวจัดหากลุ่มนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ และหาตลาดหรือช่องทางในการจำหน่ายสินค้า และสร้างการประชาสัมพันธ์ในวงกว้างอย่างมีประสิทธิภาพ

ชุมชน

จากผลการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยพบว่าชุมชนต้องการความรู้ในการพัฒนา การท่องเที่ยวสีเขียว เนื่องจากการท่องเที่ยวสีเขียวเป็นเรื่องใหม่ ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ ชุมชนต้องการเครือข่ายหรือความร่วมมือจากชุมชนรอบข้าง รวมถึงภาครัฐและเอกชนในการพัฒนา การท่องเที่ยวสีเขียว และชุมชนต้องการให้การท่องเที่ยวสีเขียวนำมาซึ่งประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ในความต้องการด้านการจัดทำนโยบาย ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวสีเขียว พบว่าชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการสร้างนโยบายหรือกฎหมายต่างๆ ทั้งนี้ชุมชนยัง ต้องการข้อบังคับหรือระเบียบด้านการทิ้งขยะและการกำจัดของเสีย ในความต้องการด้านการดำเนินงาน ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าชุมชนต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมด้านการตลาด การบริหารจัดการชุมชน และรวบรวมข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อสร้างเป็นฐานข้อมูลให้ คนในพื้นที่นำมาปรับใช้ และเผยแพร่ไปสู่นักท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ในประเด็นข้างต้นจึงสรุปได้ว่าทุกภาคส่วนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่างมีคุณค่าร่วมกันในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว

ภาพประกอบที่ ๒.๕ คุณค่าร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการท่องเที่ยวสีเขียว
ที่มา: คณะที่ปรึกษา

๒.๘ ผลการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์

ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมาและแนวโน้มอนาคต ๑๐ ปีข้างหน้า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงกับสภาพแวดล้อมหลายประการที่ส่งผลต่อทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน และกลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในอนาคต ดังต่อไปนี้

- บูรพาภิวัตน์ หรือสภาวะการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในเอเชียที่สูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ ส่งผลให้สัดส่วนนักท่องเที่ยวจากชาติเอเชียมีมากขึ้น โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มาจากประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่มักถูกตีความว่ามีความใส่ใจต่อผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว

- การเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง ส่งผลต่อการเพิ่มจำนวนของนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อ เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยจึงมีแนวโน้มทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มาจากชนชั้นกลางให้ความใส่ใจต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูงกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มระดับล่าง

- ระดับการศึกษาและขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อการเข้าถึงข้อมูลทั้งรับและส่งของทั้งผู้บริโภคและผู้ให้บริการ ทำให้เป็นโอกาสสำหรับผู้ประกอบการหรือแหล่งท่องเที่ยวที่จะสามารถประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันผลกระทบและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

- เส้นทางเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและอนุภูมิภาค ส่งผลให้เกิดความเชื่อมโยงของการเดินทางระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น เป็นผลให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศมีทางเลือกในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลให้การแข่งขันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคมีความรุนแรงขึ้น

- การเติบโตของสายการบินต้นทุนต่ำและโครงการรถไฟในอนาคต ส่งผลให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถรองรับการเดินทางที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้นักท่องเที่ยวกระแสหลักเพิ่มขึ้น ซึ่งหากขาดการวางแผนและการวางระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดี ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมจะเพิ่มมากขึ้น

- เทคโนโลยีสารสนเทศและโซเชี่ยลมีเดีย ส่งผลต่อความง่ายในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของผู้ให้บริการ แหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ส่งผลให้นักท่องเที่ยวสามารถทราบถึงและเข้าถึงผู้ประกอบการหรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมได้ง่าย โดยผู้ประกอบการเหล่านั้นมีต้นทุนในการประชาสัมพันธ์น้อยมาก

- ความเป็นเมืองที่มากขึ้น ส่งผลให้ผู้คนในสังคมเน้นการแสวงหาธรรมชาติ ความช้า ความสงบ และประสบการณ์จากการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น จึงต้องการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวตามแนวความคิดการท่องเที่ยวสีเขียวมากขึ้น

- ประเทศเพื่อนบ้านเน้นพัฒนาและเติบโตจากการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลให้ประเทศไทยมีคู่แข่งใหม่ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่บริสุทธิ์มากกว่าเพิ่มขึ้น

- นักท่องเที่ยวเน้นท่องเที่ยวด้วยตัวเองมากขึ้น ช่วยการกระจายโอกาสจากนักท่องเที่ยวสู่พื้นที่ และนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มักเป็นกลุ่มที่มีความระมัดระวังต่อผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มที่เดินทางเป็นกรุ๊ปทัวร์

- เทคโนโลยีพลังงานสะอาดและเทคโนโลยีในยุคอุตสาหกรรม ๔.๐ ที่ก้าวหน้าเร็ว ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมีต้นทุนที่ลดลง และผู้ประกอบการทั่วไปมีแรงจูงใจที่จะปรับมาใช้เทคโนโลยีพลังงานสะอาดมากขึ้น

จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวผนวกกับผลการวิเคราะห์ในหัวข้อที่ผ่านมา โดยกำหนดให้ประเทศไทยเป็นขอบเขตของการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ทำให้ได้ผลวิเคราะห์ที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของประเทศไทย

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ul style="list-style-type: none"> • ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ • รัฐบาลส่วนกลางและภูมิภาคให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมสีเขียวและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน • มีแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบที่ประสบความสำเร็จกระจายทุกภูมิภาค • ผู้ประกอบการรายใหญ่ในอุตสาหกรรมให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม • คนไทยรุ่นใหม่ให้ความสนใจต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> • คนไทยส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม • ความไม่แตกต่างอย่างเด่นชัดของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในจังหวัด ประเทศ และระหว่างประเทศ • ความไม่ต่อเนื่องในการพัฒนา/รักษาแหล่งท่องเที่ยวหรือพื้นที่ท่องเที่ยวสีเขียว • ขาดเอกภาพของความเป็น Green (ดีเป็นหย่อมๆ แต่ไม่เข้มแข็ง ไม่ชัดเจนในภาพรวม) • การบังคับใช้กฎหมายด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เต็มที่ • แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวของไทยไม่โดดเด่นเหนือประเทศเพื่อนบ้าน • ขาดมาตรฐานรับรองสีเขียวที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล • ผู้ประกอบการขาดแรงจูงใจตัดสินใจลงทุนเพื่อเป็น Green
โอกาส	อุปสรรค
<ul style="list-style-type: none"> • ความก้าวหน้าเทคโนโลยีประหยัดพลังงานและพลังงานทดแทน • การเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางที่มีอำนาจซื้อและให้คุณค่าต่อสิ่งแวดล้อม • นักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้นยินดีจ่ายเพิ่มขึ้นสำหรับธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม • นักท่องเที่ยวเน้นการแสวงหาคูณค่าจากประสบการณ์มากขึ้น (more individual and authentic experience) • พฤติกรรมการบอกต่อและแบ่งปันข้อมูลและประสบการณ์ (Viral) เมื่อพบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี • กรอบความร่วมมือการพัฒนาระหว่างประเทศให้ความสำคัญกับมิติสิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> • การแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นจากด้านบนและด้านล่างของประเทศคู่แข่งทางการท่องเที่ยวที่หันมาวางตำแหน่งการท่องเที่ยวสีเขียวมากขึ้น • กลุ่มนักท่องเที่ยวตะวันตกที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมมีการเติบโตในอัตราที่ลดลง • การท่องเที่ยวแบบพอกเขียวในประเทศคู่แข่ง

๓.๑ วิสัยทัศน์

“ประเทศไทยเป็นผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวในกลุ่ม CLMVT”

การพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวของประเทศไทยให้มีการทิศทางการพัฒนาที่มีเอกภาพ และเกิดประโยชน์คือทำให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น มีความสามารถในการสร้างมูลค่าจากภาคการท่องเที่ยวได้มากขึ้น และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากภาคการท่องเที่ยวลดลง จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ในเชิงตำแหน่งผลิตภัณฑ์หรือตำแหน่งการแข่งขัน ที่เป็นเป้าหมายในระยะ ๕ ปีถัดไปอย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาการท่องเที่ยวสีเขียวในภูมิภาคต่างๆทั่วโลก จะพบว่าในแต่ละภูมิภาคจะมีประเทศที่มีตำแหน่งที่ชัดเจนในการเป็นผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวในภูมิภาคนั้นๆ เช่น ประเทศแคนาดา ในทวีปอเมริกาเหนือ ประเทศในแถบสแกนดิเนเวียในทวีปยุโรป ประเทศนิวซีแลนด์ในแถบโอเชียเนีย ประเทศญี่ปุ่นในแถบเอเชียตะวันออก เป็นต้น ในกรณีของประเทศไทยนั้นจึงควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์หรือตำแหน่งเป้าหมายสู่การเป็นผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวในอาเซียน โดยใช้ช่วงเริ่มต้นประเทศไทยควรกำหนดตำแหน่งเป้าหมายที่ต้องบรรลุให้ได้ในช่วง ๕ ปีแรกคือการเป็นผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวของอนุภูมิภาค CLMVT

ซึ่งความเป็นผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวนั้นสามารถพิจารณาได้จากสิ่งบ่งชี้ทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า (เช่น แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ผู้ประกอบการท่องเที่ยวสีเขียว) กระบวนการ (เช่น สัดส่วนการได้รับการรับรองมาตรฐานสีเขียว ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม) และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (เช่น การลดการปลดปล่อยของเสียและก๊าซพิษ การลดการใช้พลังงาน และการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการภาคการท่องเที่ยว) ทั้งนี้ดัชนีที่เป็นสิ่งบ่งชี้ที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลคือคะแนนขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการท่องเที่ยวในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งจัดทำโดย World Economic Forum ดังนั้นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในแต่ละด้านคือ

ตารางที่ ๓.๑ เป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว

ด้านปัจจัยนำเข้า	<ul style="list-style-type: none">• บุคลากรในภาคการท่องเที่ยวร้อยละ ๒๐ มีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวเพิ่มขึ้น• กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสถานการณ์• มีกลไกกำกับดูแลการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด
ด้านกระบวนการ	<ul style="list-style-type: none">• ชีตความสามารถในการแข่งขันด้านกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากภาคการท่องเที่ยวอยู่ใน ๕๐ อันดับแรกของโลก
ด้านผลผลิต	<ul style="list-style-type: none">• มีธุรกิจบริการการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐
ด้านผลลัพธ์	<ul style="list-style-type: none">• ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ลดลงร้อยละ ๒๐

๓.๒ พันธกิจ

- (๑) ส่งเสริมการพัฒนา การประกอบกิจกรรม และบริการการท่องเที่ยวที่ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- (๒) กำกับดูแล ติดตาม ประเมินผล รายงาน และเผยแพร่ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม
- (๓) กำหนดมาตรการการสนับสนุน จูงใจ และส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวสำหรับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- (๔) ปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว และการบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

การขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสีเขียวของประเทศไทยสู่การท่องเที่ยวสีเขียวที่มากขึ้น จำเป็นต้องมีการพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงองค์รวม โดยครอบคลุมทุกภาคส่วนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ครอบคลุมทุกประเภทของการท่องเที่ยว ทั้งการเพิ่มความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในภาคการท่องเที่ยวที่เป็นกระแสหลัก (Mass Tourism) และการส่งเสริมการขยายตัวของภาคการท่องเที่ยวทางเลือกที่มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดพันธกิจในการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวทั้งในด้านการสร้างจิตสำนึก สนับสนุน
จูงใจให้ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและร่วมขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียว การส่งเสริมและสร้างเสริม
ขีดความสามารถในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในภาคการท่องเที่ยวในเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
การมีกลไกการกำกับดูแล การติดตาม การประเมินผล และการรายงานเผยแพร่ผลกระทบจากการท่องเที่ยว
ต่อสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ และการปรับสภาพแวดล้อม (Ecosystem) ของการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อ
การขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวโดยเฉพาะในด้านกฎหมาย กฎระเบียบ และการบังคับใช้
กฎหมายและกฎระเบียบอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๓ ตัวชี้วัด

เป้าประสงค์และตัวชี้วัดที่สำคัญของยุทธศาสตร์ที่ ๑ คือ

- ๑) บุคลากรในภาคการท่องเที่ยวร้อยละ ๒๐ มีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
- ๒) ธุรกิจบริการในภาคการท่องเที่ยวร้อยละ ๒๐ มีการปรับตัวเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเข้าสู่มาตรฐานสีเขียว
- ๓) มีพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า ๕๐ แห่งมีการพัฒนาเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเข้าสู่มาตรฐานพื้นที่ท่องเที่ยวสีเขียว

เป้าประสงค์และตัวชี้วัดที่สำคัญของยุทธศาสตร์ที่ ๒ คือ

- ๑) มีกลไกกำกับดูแลการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด
- ๒) มีเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว กลไกการรับรองที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และมีมาตรการจูงใจที่มีประสิทธิผล
- ๓) ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากภาคการท่องเที่ยวอยู่ใน ๕๐ อันดับแรกของโลก

เป้าประสงค์และตัวชี้วัดที่สำคัญของยุทธศาสตร์ที่ ๓ คือ

- ๑) บุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวมีความตระหนักต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวสีเขียวเพิ่มขึ้น
- ๒) กลุ่มธุรกิจตัวแทนการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ รับรู้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น
- ๓) มีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวในระดับประเทศไม่น้อยกว่าปีละ ๑ ครั้งและในระดับพื้นที่ไม่น้อยกว่ากลุ่มจังหวัดหรือจังหวัดละ ๑ ครั้ง

วิสัยทัศน์

- วิสัยทัศน์ ปี 2036 Top 10 ผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวในโลก
- ▼
- วิสัยทัศน์ ปี 2031 Top 3 ผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวใน ASIA
- ▼
- วิสัยทัศน์ ปี 2026 ผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวใน ASEAN
- ▼
- วิสัยทัศน์ ปี 2021 ผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวใน CLMVT

ยุทธศาสตร์

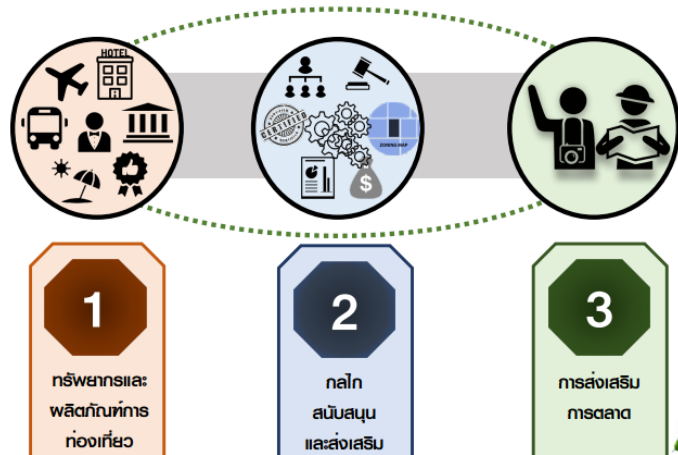
<p>1) พัฒนาศักยภาพการและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสีเขียว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การพัฒนาศักยภาพการบริการมัคควิชาการและมัคควิชาการมัคควิชาการการท่องเที่ยวสีเขียว 2) การพัฒนากระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสีเขียว 3) การส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด 4) การเพิ่มจำนวนและมาตรฐานของสถานที่ท่องเที่ยวสีเขียว 5) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 	<p>2) การสร้างและยกระดับกลไกสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว</p> <p>เป้าหมาย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การกำหนดโครงสร้างการกำกับดูแลการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวสีเขียว โครงสร้างหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านต่างๆ ทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด 2) การพัฒนาระบบมาตรฐานและตัวชี้วัดระดับชาติของประเทศไทยของภาคการท่องเที่ยว 3) การออกนโยบายการส่งเสริมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาคส่วนต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 4) การพัฒนาระบบมาตรฐานของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสีเขียวและสิ่งอำนวยความสะดวก 5) การปรับปรุงกฎระเบียบทั้งในระดับการปกครองท้องถิ่นและระดับประเทศ 6) การส่งเสริมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของภาคการท่องเที่ยว 7) การกำหนดพื้นที่พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวสีเขียวและโซนนิ่งเพื่อเป็นพื้นที่นำร่องสำหรับ การขับเคลื่อนหรือพื้นที่นำร่องระบบเศรษฐกิจสีเขียว 8) การพัฒนากลไกการติดตาม รายงานผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงานการท่องเที่ยวสีเขียวของพื้นที่การท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในระดับการปกครองท้องถิ่นและระดับประเทศ 9) พัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวสีเขียว 	<p>3) การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวสีเขียว</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การสื่อสารเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้รู้ถึงคุณค่าของการท่องเที่ยวสีเขียว 2) การสื่อสารเพื่อเพิ่มการรับรู้คุณค่าของการท่องเที่ยวสีเขียว 3) การส่งเสริมการใช้ข้อมูลจากอุปสงค์เพื่อมาพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวให้ตรงกับความต้องการ
--	---	--

พันธกิจ

- 1) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพการบริการมัคควิชาการและมัคควิชาการมัคควิชาการการท่องเที่ยวสีเขียว
- 2) กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์และมาตรฐานของภาคการท่องเที่ยวสีเขียว
- 3) กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 4) ปรับปรุงกฎระเบียบและมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว
- 5) ส่งเสริมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 6) ส่งเสริมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 7) ส่งเสริมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 8) ส่งเสริมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 9) ส่งเสริมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 10) ส่งเสริมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ ๔

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

ภาพประกอบที่ ๔.๑ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว

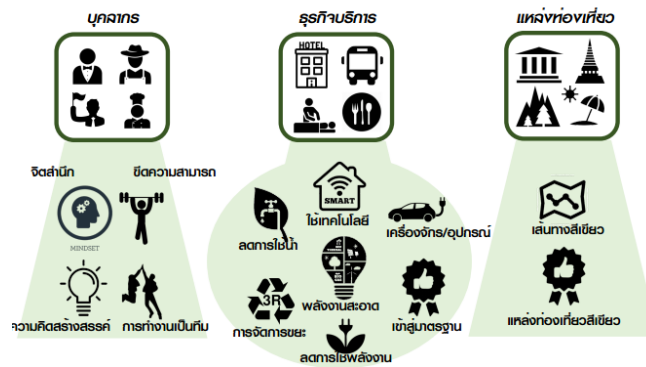
ที่มา: คณะที่ปรึกษา

การขับเคลื่อนภาคการท่องเที่ยวของไทยสู่การท่องเที่ยวสีเขียวและสู่การเป็นผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวในปี พ.ศ.๒๕๖๔ จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยยุทธศาสตร์ที่มีความเป็นไปได้ นำไปสู่ความสำเร็จ และสอดคล้องกับสถานการณ์และแนวโน้มของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๓ ยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์แรกจะให้ความสำคัญไปที่การพัฒนาทรัพยากรและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเพื่อมุ่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่เป็นที่ยอมรับ ส่วนยุทธศาสตร์ที่สองจะเน้นที่การสร้างและยกระดับกลไกการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้การส่งเสริมและการกำกับดูแลให้ภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความเป็นกรท่องเที่ยวสีเขียวเพิ่มขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และยุทธศาสตร์ที่สามซึ่งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการตลาด ทั้งในด้านการสร้างความตระหนักรู้ต่อการท่องเที่ยวสีเขียวให้กับภาคส่วนต่างๆผ่านแนวคิดการตลาดเพื่อสังคม รวมถึงการสื่อสารและส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสีเขียวสู่กลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวคุณภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาทรัพยากรและผลิตภัณฑการท่องเที่ยวสีเขียว

การพัฒนาทรัพยากรและผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเพื่อเข้าสู่มาตรฐานและความเป็นผู้นำ การท่องเที่ยวสีเขียวสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ กลุ่มเป้าหมายคือ บุคลากรในภาคการท่องเที่ยว ธุรกิจ บริการ และพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยว ในส่วนของการพัฒนาบุคลากรในภาคการท่องเที่ยวซึ่งครอบคลุมทั้ง ผู้ประกอบการ/ผู้บริหาร พนักงานที่ปฏิบัติงานภาคการท่องเที่ยวทั้งกลุ่มที่สังกัดองค์กรและกลุ่มผู้ประกอบการ อาชีพอิสระ ตลอดจนสมาชิกชุมชนต่างๆ ในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อให้บุคลากรกลุ่มนี้มีจิตสำนึกที่ใส่ใจ และรับผิดชอบต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีความเข้าใจและขีดความสามารถในการลดผลกระทบ และรักษาสิ่งแวดล้อม มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากภาคการท่องเที่ยวไปพร้อมกับการอนุรักษ์และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อ ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวทั้งในและนอกองค์กรของตน

การพัฒนาทรัพยากรและผลิตภัณฑการท่องเที่ยวสีเขียว

ภาพประกอบที่ ๔.๒ กลุ่มเป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์ที่ ๑

ที่มา: คณะที่ปรึกษา

ในกลุ่มธุรกิจบริการ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ เน้นสนับสนุนและส่งเสริมให้ธุรกิจบริการปรับตัว เข้าสู่การท่องเที่ยวสีเขียวที่มีการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมพร้อมกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ได้มากที่สุด ทั้งในกิจการประเภทที่พัก การขนส่ง ร้านอาหาร และธุรกิจเพื่อความผ่อนคลายและความบันเทิง สำหรับนักท่องเที่ยว ผ่านการลดการใช้น้ำ ลดการใช้พลังงานทั้งไฟฟ้าและน้ำมัน การปรับเปลี่ยนมาใช้พลังงานจากแหล่งพลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการปลดปล่อยขยะผ่านระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อลดการทำงานและการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น การปรับเปลี่ยนไปใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และการเข้าสู่มาตรฐานรับรองที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวสีเขียว

ในส่วนของกลุ่มสุดท้ายคือพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ เน้นการพัฒนาพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายเพื่อเข้าสู่มาตรฐานพื้นที่/แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นหน่วยบริหารพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องเน้นทำงานในเชิงบูรณาการร่วมกับภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายแรกและกลุ่มเป้าหมายที่สองของยุทธศาสตร์นี้ รวมทั้งการพัฒนาหรือบริหารโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ระบบขนส่งสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว ระบบเมืองอัจฉริยะ ระบบการบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ประกอบด้วยแนวทางที่สำคัญ ๕ แนวทาง คือ

- ๑) การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับภาคการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวสีเขียว

[หน่วยงานรับผิดชอบ: กระทรวงมหาดไทยกรมการท่องเที่ยว กรมการขนส่งทางบก กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- การพัฒนาหลักสูตร/เนื้อหา/คู่มือสำหรับพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวสีเขียวให้กับผู้บริหารและบุคลากรของกิจการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง [งบประมาณโครงการ ๕ ล้านบาท]

- ๒) การพัฒนาระบบขนส่งมวลชนในแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวและการพัฒนาระบบสาธารณสุขปลอดภัยของพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อลดการปลดปล่อยของเสีย และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

[หน่วยงานรับผิดชอบ : กรมการขนส่งทางบก คมนาคมจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น บริษัทพัฒนาเมือง]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- การออกแบบระบบขนส่งสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อลดการใช้พลังงานและการปลดปล่อยมลพิษ [งบประมาณโครงการ พื้นที่ละ ๑ ล้านบาท]

๓) การส่งเสริมการใช้พลังงานจากแหล่งที่มีเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

[หน่วยงานรับผิดชอบ : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานพลังงานจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- โครงการจัดทำมาตรการสนับสนุนการลงทุนติดตั้งแหล่งผลิตพลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในสถานประกอบการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว (เช่น solar roof top) [งบประมาณโครงการ ๑ ล้านบาท]

๔) การเพิ่มจำนวนและพัฒนาศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวสีเขียว และเส้นทางท่องเที่ยวสีเขียว

[หน่วยงานรับผิดชอบ : กรมการท่องเที่ยว สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประจำจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- โครงการบริการให้คำปรึกษาเพื่อส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวและกิจการการท่องเที่ยวเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว [งบประมาณโครงการ จังหวัดละ ๒ ล้านบาท]

๕) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและพื้นที่ท่องเที่ยว

[หน่วยงานรับผิดชอบ : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น]

แผนงานและโครงการสำคัญ

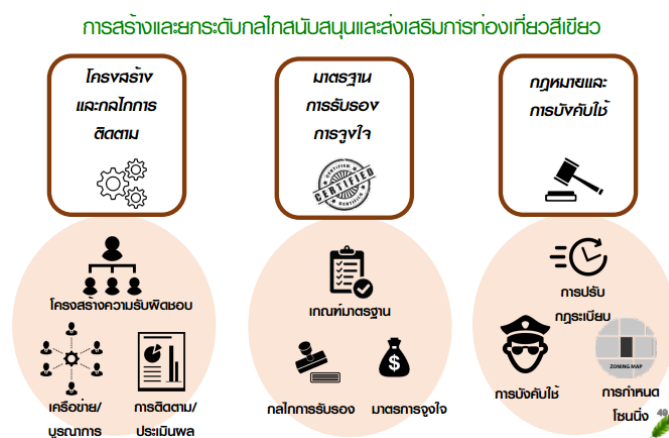
- การบริการให้คำปรึกษากับกิจการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

[งบประมาณโครงการ จังหวัดละ ๑.๕ ล้านบาท]

- โครงการศึกษาและจัดทำมาตรการสนับสนุนการเปลี่ยนเครื่องจักรและพาหนะสู่เครื่องจักรและพาหนะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกิจการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว [งบประมาณโครงการ ๑ ล้านบาท]

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างและยกระดับกลไกสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว

การสร้างและยกระดับกลไกสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการคือ (๑) การมีโครงสร้างและกลไกการติดตามการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (๒) การมีมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวที่มีเอกภาพและเป็นที่ยอมรับ มีกลไกการรับรองที่น่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการมีมาตรฐานการจูงใจที่มีประสิทธิผลและ (๓) การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของภาคการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมให้มีขอบข่ายการบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับ และมีประสิทธิภาพ

ภาพประกอบที่ ๔.๓ กลุ่มกลไกขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวที่สำคัญของยุทธศาสตร์ที่ ๒

ที่มา: คณะที่ปรึกษา

ในด้านโครงสร้างและกลไกการติดตามเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวนั้น จุดเริ่มต้นสำคัญคือการมีองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัด โดยอาจมอบให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งชาติ และคณะกรรมการการท่องเที่ยวจังหวัดเนื่องจากมีโครงสร้างมีองค์ประกอบมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวและมีอำนาจในการสั่งการ กำกับ และติดตาม นอกจากนี้ยังควรเน้นการสร้างหรือยกระดับเครือข่ายการทำงานด้านการท่องเที่ยวสีเขียว โดยเฉพาะในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและติดตามคุณภาพสิ่งแวดล้อมกับภาคการท่องเที่ยว และหน่วยงานระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการทำงานเชิงบูรณาการเพื่อเป้าหมายร่วมกัน นอกจากนี้การพัฒนาตัวชี้วัดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การจัดทำและเผยแพร่รายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และสู่สาธารณะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการยกระดับการท่องเที่ยวสีเขียวของประเทศไทย

การกำหนดและบูรณาการมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวในองค์ประกอบต่างๆ ของภาคการท่องเที่ยวให้มีความน่าเชื่อถือ มีเอกภาพ และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล เป็นแนวทางที่มีผลต่อการดำเนินการและความสำเร็จในขั้นต่อไปเป็นอย่างมาก นอกจากนี้การพัฒนากลไกการรับรองมาตรฐานที่มีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานจะช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือต่อด้านอุปสงค์ และความเชื่อมั่นขององค์กรหรือพื้นที่ท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว เมื่อมีมาตรฐานและกลไกการรับรองมาตรฐานที่เป็นยอมรับแล้ว หน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น รวมถึงสมาคมในภาคการท่องเที่ยวควรสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนให้ภาคส่วนต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้าสู่การรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว

องค์ประกอบสุดท้ายที่สำคัญคือการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของภาคการท่องเที่ยวต่างๆ ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้กฎหมายเหล่านั้นมีขอบข่ายการบังคับใช้อย่างทั่วถึงกับทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องและทุกด้านผลกระทบที่สำคัญต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขข้อจำกัด และอุปสรรคของการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้ภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวหรือประกอบกิจการการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยังเป็น การจูงใจให้ผู้ประกอบการที่มีความใส่ใจและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมไม่ต้องมีความรู้สึกเสียเปรียบรายที่ไม่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ไม่ถูกดำเนินการทางกฎหมาย

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ประกอบด้วยแนวทางที่สำคัญ ๙ แนวทาง คือ

๑) การกำหนดโครงสร้างการกำกับดูแลการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว โครงสร้างหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านต่างๆ ทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด

[หน่วยงานรับผิดชอบ : คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ]

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวจังหวัด]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- การเสนอโครงสร้างการกำกับดูแลและความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในระดับประเทศและระดับภูมิภาคเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งชาติ

๒) การพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดระดับความเป็นสีเขียวในองค์ประกอบต่างๆ ของภาคการท่องเที่ยว

[หน่วยงานรับผิดชอบ : กรมการท่องเที่ยว กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมการขนส่งทางบก สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- โครงการการพัฒนาและบูรณาการมาตรฐานและตัวชี้วัดด้านการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการจัดการสิ่งแวดล้อมของกิจการประเภทต่างๆ และแหล่งท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

[งบประมาณโครงการ ๔ ล้านบาท]

๓) การออกแบบกลไกการรับรองมาตรฐานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของภาคส่วนต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

[หน่วยงานรับผิดชอบ : กรมการท่องเที่ยว กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม]

[สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- การพัฒนากลไกการรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวให้กับกิจการประเภทต่างๆ และแหล่งท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และมีความน่าเชื่อถือ [งบประมาณโครงการ ๘ ล้านบาท]

๔) การพัฒนามาตรการจูงใจให้ผู้ให้บริการรายเดิมเพิ่มความเป็นสีเขียวและดึงดูดผู้ลงทุนรายใหม่ที่มีมาตรฐานการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมสูง

[หน่วยงานรับผิดชอบ : กรมการท่องเที่ยว กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมสรรพากร สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- โครงการศึกษาเพื่อจัดทำมาตรการจูงใจทางภาษีและการสนับสนุนจากภาครัฐให้กับกิจการประเภทต่างๆ และแหล่งท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว [งบประมาณโครงการ ๒ ล้านบาท]

- โครงการศึกษาเพื่อกำหนดสิทธิประโยชน์ทางภาษีหรือการสนับสนุนด้านอื่นๆ กับการลงทุนในการกิจการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่เป็นไปตามมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว [งบประมาณโครงการ ๒ ล้านบาท]

๕) การปรับปรุงกฎระเบียบทั้งในด้านการปลดปล่อยของเสียและการอนุรักษ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

[หน่วยงานรับผิดชอบ: กรมการท่องเที่ยว กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- โครงการทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสถานประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน [งบประมาณโครงการ ๔ ล้านบาท]

๖) การส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายกำกับควบคุมทั้งในด้านการปลดปล่อยของเสียและการอนุรักษ์

[หน่วยงานรับผิดชอบ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม กรมการท่องเที่ยว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- โครงการศึกษาข้อจำกัดและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการจัดการสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว [งบประมาณโครงการ ๓ ล้านบาท]
- โครงการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและความโปร่งใสในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการจัดการสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว [งบประมาณโครงการ จังหวัดละ ๕ ล้านบาท]

๗) การกำหนดพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวและโซนนิ่งทั้งเพื่อเป็นพื้นที่นาร่องสำหรับการขับเคลื่อนหรือพื้นที่ที่มีความเปราะบางสูงต่อการเสื่อมโทรมของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

[หน่วยงานรับผิดชอบ : กรมการท่องเที่ยว กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- โครงการกำหนดเขตพื้นที่การท่องเที่ยวสีเขียวในเขตพื้นที่ที่มีความพร้อมสู่การเป็นเขตพื้นที่การท่องเที่ยวสีเขียวหรือการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ เพื่อให้เป็นพื้นที่ต้นแบบในภูมิภาคต่างๆ [งบประมาณโครงการ กลุ่มจังหวัดละ ๑.๘ ล้านบาท]
- โครงการส่งเสริมการจัดทำโซนนิ่งในพื้นที่การท่องเที่ยวที่สิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสมต่อการถูกทำลาย [งบประมาณโครงการ กลุ่มจังหวัดละ ๑.๘ ล้านบาท]

๘) การพัฒนากลไกการติดตาม รายงานผล และเผยแพร่ผลการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวสีเขียวของพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในด้านการปลดปล่อยของเสีย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพสิ่งแวดล้อม

[หน่วยงานรับผิดชอบ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงพลังงาน กรมป่าไม้ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- การพัฒนากลไกการติดตาม รายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ [งบประมาณโครงการ ๓ ล้านบาท]
- การเผยแพร่ผลการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวสีเขียวของพื้นที่ต่างๆ สู่สาธารณะ
- การบูรณาการข้อมูลด้านผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมของภาคการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ต่างๆ

๙) พัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว

[หน่วยงานรับผิดชอบ : กรมการท่องเที่ยว กรมการพัฒนาชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น]

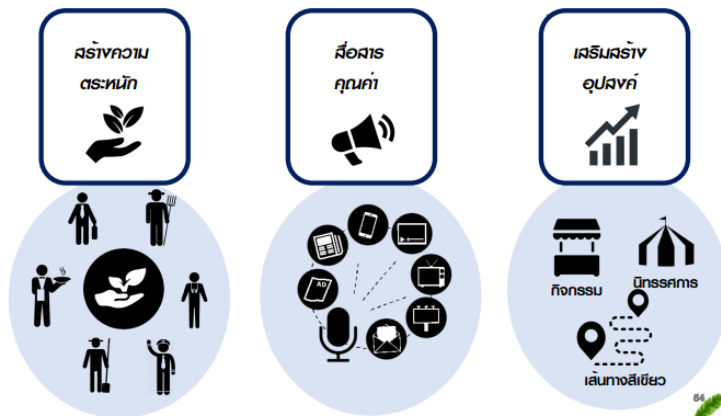
แผนงานและโครงการสำคัญ

- โครงการพัฒนากลไกการติดตาม รายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ [งบประมาณโครงการ จังหวัดละ ๒ ล้านบาท]

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวสีเขียว

ยุทธศาสตร์การใช้เครื่องมือทางการตลาดเพื่อขับเคลื่อนและส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวสีเขียวทั้งในด้านการใช้เครื่องมือการตลาดเพื่อสังคมสร้างความตระหนักต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้กับภาคส่วนต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว ชุมชน บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงการใช้เครื่องมือในการสื่อสารการตลาดเพื่อสื่อสารคุณค่าของผลิตภัณฑ์ หรือพื้นที่การท่องเที่ยวสีเขียวที่ผ่านการรับรองมาตรฐานหรือได้รับรางวัลต่างๆ สู่กลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล นอกจากนี้การใช้เครื่องมือในการส่งเสริมการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการจับจ่ายบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวสีเขียว (เช่น การจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการ การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวสีเขียว) มีความสำคัญต่อการสร้างการเติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนของการท่องเที่ยวสีเขียว

การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวสีเขียว

ภาพประกอบที่ ๔.๔ การใช้เครื่องมือการตลาดต่างๆตามยุทธศาสตร์ที่ ๓
ที่มา: คณะที่ปรึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ประกอบด้วยแนวทางที่สำคัญ ๓ แนวทาง คือ

- ๑) การสื่อสารเพื่อให้ทุกภาคส่วนให้คุณค่าต่อการท่องเที่ยวสีเขียวมากขึ้น ทั้งชุมชน ภาคธุรกิจ นักท่องเที่ยว และหน่วยงานภาครัฐ

[หน่วยงานรับผิดชอบ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- การพัฒนาแคมเปญเพื่อสร้างความตระหนักต่อการรับผิดชอบต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ ธุรกิจสาขาต่างๆในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ [งบประมาณโครงการ จังหวัดละ ๕ ล้านบาท]

๒) การสื่อสารเพื่อเพิ่มการรับรู้คุณค่าของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวและการเป็นผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

[หน่วยงานรับผิดชอบ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวหรือพื้นที่ท่องเที่ยวสีเขียวสู่กลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดการรับรู้ต่อนักท่องเที่ยวและธุรกิจนำเที่ยว [งบประมาณโครงการ จังหวัดละ ๒ ล้านบาท]

- การเผยแพร่ผลการดำเนินงานหรือความก้าวหน้าของการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวสีเขียวของแหล่งท่องเที่ยวและประเทศสู่สาธารณะ [งบประมาณโครงการ จังหวัดละ ๑ ล้านบาท]

๓) การส่งเสริมการใช้ข้อมูลจากอุปสงค์เพื่อนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวให้ตรงกับความคาดหวัง

[หน่วยงานรับผิดชอบ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย]

แผนงานและโครงการสำคัญ

- โครงการการศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมสูงเพื่อนำมาเป็นโจทย์สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และพื้นที่การท่องเที่ยว [งบประมาณโครงการ ๕ ล้านบาท]

- การส่งเสริมการทำงานเชิงเครือข่ายกับสมาคมธุรกิจนำเที่ยวของต่างประเทศที่เป็นผู้นำด้านการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรและใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม [งบประมาณโครงการ ๔ ล้านบาท]

๕.๑ แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตามแนวทางที่กำหนดภายใต้ยุทธศาสตร์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ควรมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับ โดยเริ่มจากการปลูกฝังจิตสำนึกและความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้กับบุคลากรในภาคการท่องเที่ยว การพัฒนามาตรฐาน เป้าหมายหรือตัวชี้วัด ด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ การพัฒนากลไกการรับรองมาตรฐานและกลไกการบังคับใช้กฎหมาย แล้วจึงตามด้วยแรงจูงใจส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ ปรับตัวเข้าสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวด้วย มาตรการจูงใจต่างๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย หรือการกำหนดเงื่อนไขการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว เมื่อกิจการที่ให้บริการและพื้นที่ท่องเที่ยวมีความพร้อมและมีศักยภาพในการดำเนินการตามหลักการหรือ มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวแล้วจึงทำการสื่อสารและส่งเสริมการตลาดต่อไป

๕.๒ ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

ความสำเร็จของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวสีเขียวขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและ ปัจจัยสนับสนุนหลายประการ (Enable Conditions and Factors) ได้แก่

- ความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ เอกภาพของชุมชน และภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน
- ความรู้สึกเป็นเจ้าของภาพรวมและความเป็นหุ้นส่วนของหน่วยงานและภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
- ความเข้มแข็งของห่วงโซ่อุปทานหรือคลัสเตอร์การท่องเที่ยวในพื้นที่
- ความเป็นผู้ประกอบการของผู้ให้บริการ ชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ที่เน้น การสร้างผลกำไรจากโอกาสด้านความตื่นตัวต่อการท่องเที่ยวสีเขียวของนักท่องเที่ยว
- การจริงใจและจริงจังของภาคีหลักในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียว
- ระบบการยื่นคำขอของงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณ ที่ให้ความสำคัญ กับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

- ความสามารถในการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ทั้งระหว่าง ฟังก์ชัน (เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย) และระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น
- การเข้าถึงผู้มีอิทธิพล (Influencers) ในภาคส่วนและในพื้นที่ต่างๆ ในการนำแนวคิด การท่องเที่ยวสีเขียวในใช้จริง

๕.๓ การเชื่อมโยงในระดับประเทศ

การเชื่อมโยงการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวระดับประเทศมีกลไกที่สำคัญคือ

๑. ในระดับนโยบาย ควรมีการกำหนดภารกิจด้านการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียว ให้กับคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในการบังคับบัญชาและมีสมาชิกมาจากหัวหน้าส่วนราชการระดับประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว
๒. ในระดับปฏิบัติการควรสร้างกลไกการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกันระหว่าง หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานที่กำกับดูแลด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานด้านการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวหรือ ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว และหน่วยงานที่ทำหน้าที่ออกกฎหมายกับ หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น
๓. การเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนผ่านกลไกประชารัฐ กลไก กรอ. หรือ กลไกอื่นๆควรให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นกับเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวสีเขียว

๕.๔ การเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค

การเชื่อมโยงการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวในระดับภูมิภาคมีกลไกที่สำคัญคือ

- 1) การเสนอวาระเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวเข้าสู่การประชุมผู้นำหรือ รัฐมนตรีในด้านการท่องเที่ยวหรือการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การประชุมผู้นำกลุ่ม GMS หรือ CLMVT Forum หรือ ASEAN SUMMIT เป็นต้น
- 2) การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว ระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิก CLMVT และ ASEAN

๕.๕ การเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค

การเชื่อมโยงการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีเขียวระหว่างภูมิภาคมีกลไกที่สำคัญ คือ

๑. การส่งเสริมให้ธุรกิจบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวเสนอเข้าสู่การรับรองมาตรฐานที่เกี่ยวข้องในระดับสากล เช่น มาตรฐาน ISO ๑๔๐๐๑ หรือ มาตรฐาน GSTC ของ UNWTO เป็นต้น เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงถ่ายโอนองค์ความรู้จากหน่วยงานรับรองมาตรฐานสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย
๒. การส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวระหว่างประเทศในรูปแบบต่างๆ เช่น Sister City ด้านการท่องเที่ยว การขอรับความช่วยเหลือในการพัฒนาบุคลากรและเทคโนโลยีในภาคการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวสีเขียวจากประเทศที่เป็นผู้นำการท่องเที่ยวสีเขียวในปัจจุบัน

กลุ่มนโยบายและแผน กองยุทธศาสตร์และแผนงาน

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

เลขที่ 4 ถนนราชดำเนินนอก แขวงวัดโสมนัส

เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ

โทร. 0-2356-0571 โทรสาร. 0-2356-0561

www.mots.go.th E-mail : mots.policy@gmail.com